

NACIONALNI KOMITET ICOM SRBIJA
KOMISIJA ZA DODELU NAGRADE NK ICOM SRBIJA

Komisija za dodelu Nagrade Nacionalnog komiteta ICOM Srbija (u daljem tekstu Komisija) u sastavu: Dimitrije Tadić, predsednik i članovi Mišela Blanuša, Ana Panić, Veroljub Trajković i Nikola Krstović, nakon zaključenja Konkursa za dodeljivanje Nagrade i Poziva za dodeljivanje Zahvalnice u 2024. godini, u periodu od 13. februara do 24. aprila 2025. godine, održala je nekoliko sastanaka.

Prvi sastanak održan je 13. februara u online formatu, nakon isteka roka za prijave za Nagradu NK ICOM Srbija, putem aplikacije icomsrbijanagrada.com. Na njemu je konstatovano da je pristiglo 74 prijave (u sve četiri kategorije), i Komisija ih je uvrstila kao zvanične kandidate čiji celokupan material se objavljuje na sajtu icomnagrada.com. Ujedno, na ovom sastanku, Komisija je jednoglasno izabrala Dimitrija Tadića za predsednika Komisije.

Drugi online sastanak održan je 11. marta 2025. godine a treći online sastanak održan je 8. aprila 2025. godine, na kojima su dalje razmotrene metode i strategije rada Komisije, kao i posebni kriterijumi i prioriteti za dodeljivanje nagrade.

U Muzeju Jugoslavije u Beogradu Komisija je održala još dva sastanka 23. i 24. aprila 2025. godine na kojima je izvršeno bodovanje kandidovanih i definisana je lista predloga za nominacije u svim kategorijama i dodatno je debatovano o kriterijumima i prioritetima za dodeljivanje nagrade.

U cilju pripreme Izveštaja o radu Komisije usledila je razmena mišljenja putem telefonskih razgovora i elektronske prepiske.

Komisija je konstatovala da su kandidati dostavili potrebne materijale: prijava, preporuka, kataloge izložbi u pdf formatu, foto dokumentaciju muzejskih programa u video formatu, promotivni i dokumentarni video materijali, TV prikazi, prilozi i emisije objavljene na televizijskim kanalima, prikazi, kritike, prilozi i recenzije objavljeni u štampanim medijima, prikazi i prilozi objavljeni u digitalnim (online) medijima. Komisija smatra da je nov način konkurisanja koji podrazumeva digitalnu aplikaciju veoma osavremenila i olakšala proces konkurisanja, kako kandidatima i članovima Komisije, tako i komunikacionom timu u smislu lakšeg i jednostavnijeg postavljanja materijala na zvaničnu internet stranicu Nagrade. Konkursni formular takođe je pozitivna novina budući da uniformno i pregledno predstavlja sve aspekte konkursnih prijava.

Komisija je utvrdila da su u konkursnom roku za dodeljivanje Nagrade stigli predlozi za sledeće kandidate:

KANDIDATI

I MUZEJ GODINE:

1. Galerija Matice srpske, Novi Sad
2. Muzej naivne i marginalne umetnosti, Beograd
3. Galerija "Lazar Vozarević", Sremska Mitrovica
4. Spomen-zbirka Pavla Beljanskog, Novi Sad
5. Narodni muzej Zrenjanin
6. Muzej Krajine, Negotin
7. Umetnička galerija "Nadežda Petrović", Čačak
8. Градски музеј / Varoški muzej / Városi Múzeum / Gradski muzej, Суботица / Subatica / Szabadkai / Subotica
9. Galerija SANU / Galerija likovne i muzičke umetnosti Srpske akademije nauka i umetnosti, Beograd

II MUZEJSKI STRUČNJAK GODINE:

1. Violeta Tomić, muzejska savetnica, istoričarka umetnosti, Fondacija Milenin dom - Galerija Milene Pavlović Barilli, Požarevac
2. Snežana Mišić, muzejska savetnica, istoričarka umetnosti, Galerija Matice srpske, Novi Sad
3. Biljana Grković, muzejska savetnica, istoričarka umetnosti, Narodni muzej Kruševac / Umetnička galerija
4. Daniel Mikić, viši kustos, istoričar umetnosti, Umetnička galerija "Nadežda Petrović" Čačak
5. Senka Latinović, kustoskinja, istoričarka umetnosti, Muzej naivne i marginalne umetnosti
6. Una Popović, viša kustoskinja, istoričarka umetnosti, Muzej savremene umetnosti, Beograd
7. Jelena Popović, viša kustoskinja, istoričarka umetnosti, Muzej Primenjene umetnosti, Beograd
8. Luka Kulić, viši konzervator-restaurator, Galerija Matice srpske, Novi Sad
9. Adam Crbnobrња, Muzejski savetnik, arheolog, Narodni muzej Srbije, Beograd
10. Ivan Stanić, viši kustos, istoričar umetnosti, Muzej nauke i tehnike - Beograd

III PROJEKAT GODINE:

1. *New Era: umetnički diskursi o društvenim i klimatskim promenama*, Mladen Banjac (MSURS), Miha Colner (GBJ), Sanja Kojić Mladenov (MSUV), Muzej savremene umetnosti Vojvodine, Novi Sad
2. *Kraljevska umetnost u legatu Velimira Bate Žugića*, Milka Ljuboja, Gradski muzej Sombor
3. *Secesija u Velikom Bečkereku: Modernizam na primerima iz Zbirke primenjene umetnosti Narodnog muzeja Zrenjanin*, Dejan Vorgić, Narodni muzej Zrenjanin
4. *Čuvam te - nove perspektive u tumačenju antropomorfnih figurina sa lokaliteta Medvednjak kroz praksu Arheologije srca*, Dragana Đurđević, Narodni muzej u Smederevskoj Palanci

5. *Poslednje poruke streljanih* - multimedijalna izložba, Nenad Đorđević, Spomen - park "Kragujevački oktobar", Kragujevac
6. Muzejska predstava *Cuca i Bogdan. Neizrečeno.*, Spomen-zbirka Pavla Beljanskog i Teatar mladih "Mišolovka", Novi sad
7. *Vodozemci smederevskog kraja*, Aleksandar Urošević i Gordana Paunović, Muzej u Smederevu
8. *Petlja po petlja, uspomena. Kukičanje (heklanje) iz Etnološke zbirke Narodnog muzeja Šabac*, Aleksandra Jovanović, Narodni muzej Šabac
9. *Maske i maskiranje u običajnoj praksi – tradicionalni i obnovljeni običaji*, Gordana Pajić, Natalija Marković, Jelena Nikolić Lekić, Narodni muzej Valjevo
10. *Knjige Pavla Beljanskog: od beogradskog salona do muzejske zbirke*, Milica Orlović Čobanov, Spomen-zbirka Pavla Beljanskog, Novi Sad
11. *Blagoveštenski sabor Vlaha Bukovca*, Aleksandra Stefanov i Tijana Stanković Pešterac Muzej Vojvodine Novi Sad
12. *Mimikrija*, Saša Marjanović, Ivan Tuka, Muzej u Majdanpeku
13. *Timor mortis - Strah od smrti*, Saša Srećković, Aleksandra Levnaić, Luka Šujdović, Etnografski muzej u Beogradu
14. *Neko te još uvek voli - Vek radiofonije u Srbiji*, Marija Aćimović Marko Veljković, Kulturni centar Vrnjačke Banje
15. *Dinastija Obrenović i pozorište*, Biljana Ostojić, Muzej pozorišne umetnosti Srbije
16. *Tvoje telo je umetničko delo. Čuvaj ga.*, Narodni muzej Srbije i agencija NextGame, Narodni muzej Srbije, Beograd
17. Serijal izložbi o dostignućima i važnim momentima FK Crvena Zvezda, Tijana Stojiljković, istoričar umetnosti i Jovan Kliska, istoričar, Muzej FK Crvena zvezda
18. *Alternativna Cuca Sokić: crteži*, Milana Kvas i Gorana Stevanović, Spomen-zbirka Pavla Beljanskog, Novi Sad
19. *Vladimir R. Petković, utemeljitelj struke i nauke*, Dubravka Preradović, Srpska akademija nauka i umetnosti i Narodni muzej Srbije, Beograd
20. *Aleksandar I Karađorđević: od Cetinja do Marseja*, Suzana Milovanović, Veselinka Marković, Aleksandar Petijević, Muzej Vojvodine Novi Sad
21. *Nadežda - Savremenici – Sledbenici*, Daniel Mikić, Umetnička galerija "Nadežda Petrović", Čačak
22. *Bež' te Turci, eto Veljka*, Vesna Nikolić i Slađana Milošević, Muzej Krajine
23. *32. Memorijal Nadežde Petrović: "Memorijal Sonja S."*, Zdenka Badovinac, Umetnička galerija "Nadežda Petrović" Čačak
24. *Namere i nagoveštaji - Prošlost ilustrovana likovnim radovima na papiru iz Umetničke zbirke NMSP*, Biljana Živković, Narodni muzej u Smederevskoj Palanci
25. *Jovan Kratochvil. Kompozicija 100/24*, Lidija Ham Milovanović, Narodni muzej Srbije, Beograd
26. *Aktivitet: 100 godina nadrealizma*, Aleksandra Mirčić, Žaklina Ratković, Una Popović, Jelena Perać, Sanja Bahun, Bojan Jović, Biljana Andonovska, Jovan Bukumira, Muzej savremene umetnosti Beograd, Muzej primenjene umetnosti, Institut za književnost i umetnost, Beograd
27. *Okrug zlatnog lava - 250 godina od osnivanja Velikokikindskog dištrikta*, Vladislav Vujin, viši kustos istoričar; Vladimir Dudić, istoričar; Dragan Beleslić, istoričar; Lidija Milašinović, direktor; Katarina Dragin, muzejski edukator; Dragan Kiurski, muzejski pedagog; Miloš Pušara, kustos istoričar, Narodni muzej Kikinda

28. *U dijalogu: Umetnička keramika iz zbirke Muzeja primenjene umetnosti u Beogradu i Narodnog muzeja u Arandjelovcu*, Jelena Popović, Muzej primenjene umetnosti, Beograd, Tanja Vićentić, Muzej Primenjene umetnosti, Beograd; Narodni muzej, Arandjelovac
29. *Čuvari inovacija: 100 godina od prvog srpskog patenta*, Dušan Petrović, Saša Šepec, Muzej nauke i tehnike Beograd
30. *Upleteni - MADE IN Platforma za savremene zanate i dizajn*, Ivan Manojlović, Jelena Popović, Marija Kojić, Mane Radmanović, Dejana Cvetković, Marija Đorđević, Nova Iskra Kreativni Hab
31. *Putovanje kroz vreme*, Arpad Papp, Gradski muzej Subotica
32. Milenijumi župskog trajanja: prezentacija rezultata konzervacije predmeta i novijih istraživanja Župe (lokaliteti Vitkovo, Jablanica-Pleš i Koznik), Vesna Rogić, dr Marija Marić, dr Adam Crnobrnja, dr Dejan Bulić, Zavičajni muzej Župe Aleksandrovac
33. *Oto Bihalji-Merin: Morao sam biti prisutan*, Miroslav Karić i Senka Latinović, Muzej naivne i marginalne umetnosti, Muzej savremene umetnosti u Beogradu
34. *Pasaž u salonu i druga mesta susreta umetnosti i života*, Milica Ivić, Johanna Marcade-Mot, Sofija Pašalić, Spasa Spasov, Miloš Petrović, Dušan Vučinić, Pleme F20, Aleksandar Popović, Ana Dimitrijević, Aleksandar Denić, Bruno Tolić, Marko Pavlović, Milena Janošević, Andrej Julher, Miloš Tadijin, Muzej naivne i marginalne umetnosti, Beograd
35. *Čuvajte (mi) Jugoslaviju!*, Radovan Cukić, Veselinka Kastratović Ristić, Biljana Crvenković, Aleksandra Momčilović Jovanović, Muzej Jugoslavije, Beograd
36. *Kun: Umetnik, radnik, borac*, Mišela Blanuša, Vida Knežević, Ana Panić, Galerija SANU, Muzej savremene umetnosti Beograd, Muzej Jugoslavije, Beograd
37. *Od mnogoboštva do hrišćanstva: Rotonda u Stojniku*, Tatjana Cvjetićanin, Maja Franković, Adam Crnobrnja, Narodni muzej Srbije, Beograd
38. *Zdravko Pečar. (Auto)Portreti*, Nemanja Radonjić, Emilia Epštajn, Ana Knežević, Muzej afričke umetnosti - zbirka Vede i dr Zdravka Pečara, Beograd
39. *Od abadžije do čarugđije : zanati u Gornjem Milanovcu od osnivanja grada do druge polovine XX veka*, Nataša Polomac Petković, Muzej rudničko-takovskog kraja

IV PUBLIKACIJA GODINE:

1. *Milena Pavlović Barilli: svetlost jedne zvezde = the light of a star*, Violeta Tomić, Fondacija Milenin dom - Galerija Milene Pavlović Barilli, Požarevac
2. *Pita iz neolita. Kuvar iz mlađeg kamenog doba*, Ildiko Medović, Aleksandar Medović, Muzej Vojvodine, Novi Sad
3. *Teror i stradanje u Beogradu tokom Drugog svetskog rata*, Rade Ristanović, Muzej žrtava genocida, Beograd
4. *Identitet umetnice u srpskoj modernoj umetnosti*, Nataša Crnjanski (ur.), Univerzitet u Novom Sadu, Akademija umetnosti
5. *Muzej bez maske*, Dorotea (Lovčević) Aščerić, Zadužbina Andrejević, Beograd
6. *Project Bordoš – 10 Years of Research*, Tijana Stanković Pešterac (ur.), Muzej Vojvodine Novi Sad / Institut za praistorijsku i protoistorijsku arheologiju Univerziteta u Kilu
7. *Nasleđe Jugoslavije u reprezentativnim objektima*, Vesna Mikelić, Muzej Jugoslavije, Beograd
8. *Muzeji I komunikacija s publikom u 21. veku – savremene prakse*, Aleksandra Savić I Sanja Vrzić, Muzejsko Društvo Srbije, Beograd
9. *Večito. Bogdan Bogdanović - međunarodni monografski zbornik radova*, Mare Janakova Grujić (ur.), Centar za istraživanje i valorizaciju graditeljskog nasleđa "VAM", Beograd

10. *Beogradski opus (1922–1939) arhitekta Nikolaja Petroviča Krasnova*, Sanja Kiproski, Spomen-zbirka Pavla Beljanskog, Novi Sad
11. *125 godina Prirodnjačkog muzeja u Beogradu*, Desa Đorđević Milutinović (ur.), Prirodnjački muzej u Beogradu
12. *Božidar Prodanović: Zagonetnost realnih prizora Mileta Prodanović*, Miodrag Danilović, Mirjana Racković, Ana Ranković, Umetnička galerija “Nadežda Petrović” Čačak, Muzej rudničko-takovskog kraja Gornji Milanovac
13. *Politički grafiti o Jugoslaviji u doba (post)socijalizma*, Mitja Velikonja, Marija Đorgović, Simona Ognjanović, Muzej Jugoslavije, Beograd
14. *Srebrnina iz kolekcija Istorijskog muzeja Srbije: Materijalnost i predmeti kao nosioci istorijskog pamćenja*, Vuk F. Dautović, Istorijski muzej Srbije, Beograd
15. *Belo vs. Crno vs. Boja: Milena Jeftić Ničeva Kostić i njen legat u Kući Legata – kompletna dela – katalog zbirke, pokretni i nepokretni deo, iskustva i perspektive zaštite, obrade, prezentacije i popularizacije legata*, Ana Popović Bodroža, Kuća Legata, Beograd
16. *Mineralna blaga Jugoslavije: zbirka poklona uručenih Josipu Brozu Titu*, Dušica Stojanović i Aleksandar Luković, Muzej Jugoslavije i Prirodnjački muzej u Beogradu

ZAHVALNICA:

Za zahvalnicu NK ICOM Srbija predloženi su:

1. **Aleksandra Bogdanović**, ispred portala **Istorijski Zabavnik**. Tekstovi i objave stižu do velikog broja ljudi (Instagram prati preko 110 hiljada ljudi, a Fejsbuk stranicu preko 200 hiljada) Istorijski zabavnik već više od decenije radi i na promociji Srbije, kulturnog i muzejskog blaga zemlje. Blog Istorijski zabavnik proglašen je za najbolji sajt u kategoriji Obrazovanje i kultura i kao jedan od Top50 najboljih internet mesta u Srbiji 2019. godine prema izboru stručnog žirija časopisa PC Press.
2. **Veljko Damjanović, dizajner**. Uviđajući značaj i mogućnosti koje nudi muzejska izdavačka delatnost, Damjanović započinje saradnju sa Spomen-zbirkom Pavla Beljanskog. Kao dizajner-saradnik od 2007. godine za projekte ovog legata realizovao je više od 80 grafičkog oblikovanja i dizajna doprinoseći prepoznatljivosti njegovog vizuelnog identiteta. U tom periodu realizovao je gotovo sve izložbene i monografske publikacije, zbornike, vodiče, promotivni materijal, kao i reprezentativnu muzejsku monografiju (2009). Tokom godina saradnju je ostvarivao i sa Muzejem Vojvodine, Galerijom likovne umetnosti poklon zbirkom Rajka Mamuzića, Arhivom Vojvodine, Galerijom Matice srpske, Zmajevim dečjim igrima, Muzejem Jugoslavije, Muzejem savremene umetnosti Beograd i drugim muzejskim i institucijama kulture. Zaslužen je i za vizuelni identitet međunarodnih izložbi „Svet informacija – World Information.org“ (2003), „Petar Lubarda 1907–1974–2017“.
3. **HistoryCast** je domaći **YouTube kanal** i **podkast** posvećen istraživanju i izlaganju istorijskih događaja i ličnosti kako iz Srbije, tako i iz sveta. Kanal se ističe temeljnim analizama tema neformalnim narativnim pristupom, pružajući gledaocima i slušaocima priliku da na prijemčiv i neposredan način bolje razumeju istorijske teme. Teme koje HistoryCast obrađuje uključuju važne događaje iz srpske i svetske istorije, kulture i umetnosti, poput uspona Dušanovog carstva, istorije sukoba između Palestine i Izraela ili Istorijata papa i papske moći ili tema iz istorije umetnosti poput Umetnost i revolucija ili Rađanje moderne umetnosti. Za usko specijalizovane epizode često su prisutni gosti iz relevantnih stručnih ustanova (što je slučaj u

epizodama poput epizode o Singidunumu ili Ubistvo kralja Aleksandra, pružajući dobro potkovana, a opet neposredno izložena znanja o datim temama.

IZVEŠTAJ O RADU KOMISIJE SA OBRAZLOŽENJEM ZA NAGRADU I ZAHVALNICE NK ICOM SRBIJA U 2025. GODINI ZA REZULTATE POSTIGNUTE U 2024. GODINI

Verujući da su novi način izbora za godišnju Nagradu NK ICOM Srbija i nova pravila za prijavljivanje na konkurs podstakla kolege da se prijave, Komisija je sa zadovoljstvom konstatovala da je ukupno pristiglo 74 prijava: 9 kandidata za Muzej godine, 10 kandidata za stručnjaka godine, 39 kandidata za projekat godine, 16 kandidata za Publikaciju godine, kao i 3 predloga za Zahvalnicu.

U skladu sa Pravilnikom o dodeljivanju godišnje Nagrade NK ICOM Srbija, član 10, članovi Komisije su sve pristigle prijave zasebno i nezavisno jedan od drugog pregledali i ocenili u okviru maksimalnih 30 bodova. Radeći samostalno kao i na zajedničkim sastancima, Komisija je konstatovala da predloženi raspored bodova (član 10) afirmiše međunarodnu/ regionalnu i međuinstitucionalnu saradnju što je u skladu sa osnovnim ciljevima NK ICOM Srbija.

Komisija je bila uverenja da je uspostavljanje kriterijuma i principa rada bilo neophodno zbog oblikovanja osnovne strategije delovanja, kao i zbog kvalitativne procene velikog broja pristiglih prijava.

Pravilnik o dodeljivanju godišnje Nagrade Nacionalnog komiteta ICOM Srbija definiše način bodovanja i kriterijume za dodelu Nagrade, a to su:

- Značaj i aktuelnost plasiranih tema kroz kandidaturu, kvalitet sadržaja rada, inovativnost u pristupu struci, inovativnost modela prezentacije ukupnog rada: do 15 bodova
- Sprovođenje aktivnosti samo u okvirima sopstvene ustanove: do 5 bodova
- Ostvarena međuinstitucionalna saradnja: do 5 bodova
- Ostvarena međunarodna saradnja (verifikovana ugovorima o saradnji, zvaničnom razmenom, ili uspostavljena kroz regionalne i međunarodne fondove): do 5 bodova

Komisija se u svom radu rukovodila i posebnim kriterijumima i prioritetima za svaku od kategorija nagrade, kao i sledećim vrednosnim kriterijumima:

- Doprinos unapređenju razumevanja savremenih ideja i jezika muzejske delatnosti, kao i kritičko razmatranje muzejskih praksi i, generalno, kulture u savremenim društvenim, političkim i medijskim okolnostima.
- Doprinos razvoju društvene kohezije – borba protiv predrasuda i stereotipova, status pojedinca u društvu, interkulturni dijalog, ljudska prava, ekološka pitanja i dr.

Posebna pažnja bila je usmerena na prijave koje pored visokog muzeološkog kvaliteta, promovišu savremene forme i izraze u muzejskoj praksi i progresivno menjaju postojeće stanje u kulturi i društvu, na lokalnom, regionalnom i širem planu.

Mišela Blanuša, Ana Panić i Nikola Krstović izuzeli su se od glasanja za kandidate sa kojima su profesionalno ili lično povezani.

Smatrajući da proces konkurisanja reprezentativno oslikava stanje muzejske produkcije, Komisija je mišljenja da je potrebno ulagati dalje napore za unapređenje muzejskog sistema u Srbiji. U tom cilju, Komisija preporučuje usvajanje novijih znanja i veština iz oblasti osnovnih delatnosti muzejskih ustanova (istraživanje, konzervacija i restauracija muzejskih predmeta, primarna i sekundarna dokumentacija, prezentacija i interpretacija, inovativni kustoski pristupi i muzejski menadžment) čime bi se ujedno pospešilo umeće sastavljanja i podnošenja dokumentacije za buduće konkurse.

Detaljnim uvidom u pristigle prijave i pregledanjem linkova ka dodatno ponuđenim sadržajima Komisija je ustanovila da određeni broj kandidata (kategorija: muzej godine i projekat godine) nije jasno i potpuno predstavio svoj rad te su na taj način umanjili svoja realna dostignuća. Komisija predlaže kandidatima da prilikom konkurisanja naredne godine, detaljnije obrazlože aktivnosti koje se tiču razvoja publike i promotivnih aktivnosti, kao i da detaljnije opišu koncept delovanja muzejskih ustanova i projekata, kako bi se jasno istakla organska veza između strategija delovanja i realizovanih aktivnosti.

Komisija takođe preporučuje organizaciju javnih razgovora o sistemu i politikama nagrađivanja ali i o drugim temama značajnim za muzejski sistem, te debata, prezentacija, seminara i konferencija i drugih edukativnih aktivnosti, kako bi se pospešio razvoj muzejske scene. Od posebnog interesa je i dalji razvoj regionalne, evropske i međunarodne, ali i međuinstitucionalne saradnje muzejskih stručnjaka i ustanova u Srbiji.

NOMINOVANI

I MUZEJ GODINE

Oslanjajući se na Pravilnik o dodeli godišnje Nagrade NK ICOM Srbija, u svom radu, komisija se rukovodila i posebnim kriterijumima i prioritetima:

- Kapaciteti ustanove (finansijski, tehnički, ljudski) u odnosu na postignute rezultate
- Broj i kvalitet realizovanih aktivnosti (stalne postavke, izložbe, projekti, prateći programi, promotivne aktivnosti)
- Inovativnost u pristupu promišljanja ustanove u odnosu na muzejsku scenu i društveno okruženje

- Razvoj publike i rad sa lokalnim zajednicama (diverzifikacija publike i određivanje ciljnih grupa, razvijanje nove i negovanje „lojalne“ publike, otvorenost ustanove)
- Pomaci u odnosu na dosadašnji rad
- Prepoznatljivost delovanja ustanove
- Doprinos razvoju intersektorske saradnje (javni, civilni i privatni sektor) i interresorne saradnje (kultura-prosveta, kultura-turizam, kultura-ekonomija, kultura-zdravstvo, i dr.)
- Doprinos kvalitetnoj i savremeno koncipiranoj realizaciji projekata retrospektivnog karaktera od značaja za kulturnu sredinu i njeno pamćenje
- Jačanje kapaciteta, umrežavanje i profesionalizacija rada organizacija i profesionalaca u kulturi
- Kvalitet i savremenost internet stranice ustanove (sadržaj, dizajn)
- Kvalitet i savremenost postavki izložbi i vizuelnog identiteta ustanove

Ceneći sve navedene kriterijume i prioritete Komisija je nominovala sledeće muzeje za nagradu Muzej godine:

- Muzej naivne i marginalne umetnosti, Beograd

Muzej naivne i marginalne umetnosti nastavio je da u 2024. godini ostvaruje značajne saradnje sa srodnim i različitim ustanovama i organizacijama, i da time unapređuje svoje delovanje, otvarajući se prema različitim umetničkim izrazima i perspektivama. Značajno je i njegovo kontinuirano ispitivanje sopstvenog polja delovanja, odnosno značenja i opsega samih pojmova - „naivna“, „marginalna“, „art brut“ ili „divlja“ umetnost, te interpretacije ovih pojmova u savremenom trenutku. Impresivan je i broj i modernost koncepata realizovanih projekata, kako grupnih i samostalnih izložbi, tako i ostvarene međunarodne saradnje.

- Galerija Matice srpske, Novi Sad

Galerija Matice srpske nominovana je za NK ICOM Srbija Nagradu zbog holističkog pristupa muzejskoj delatnosti, ali i kontinuirane posvećenosti inoviranju opštih i svojih standarda u očuvanju kulturnog nasleđa i angažmanu sa publikom. Osim brojki koje su impresivne - 16 izložbi u zemlji i inostranstvu, 8 publikacija i preko 200.000 posetilaca – otvoreni pristup radu i timski angažman rezultirali su i otvaranjem nove stalne modularne postavke ReVIZIJA. Ona postavlja inovativne i više standarde u muzeografskim rešenjima, a naročito činjenicom da se time omogućava savremeni dijalog sa publikom. Dodatno, institucionalna saradnja Galerije sa ustanovama u zemlji, a posebno inostranstvu, stvara različite platforme koje za krajnji cilj imaju kvalitetno i proaktivno uključivanje posetilaca i javnosti uopšte.

- Spomen-zbirka Pavla Beljanskog, Novi Sad

Spomen-zbirka Pavla Beljanskog u 2024. godini ostvarila je ključne iskorake putem adaptacije prostora, redizajn vizuelnog identiteta i razvoj inkluzivnih programa. Inicirala

je brojne izložbe i publikacije, među kojima se izdvajaju projekti posvećeni Nikolaju Krasnovu i Ljubici Sokić, i dr. U cilju povećanja vidljivosti svojih edukativnih programa, ali i drugih muzeja, Spomen-zbirka je inicirala održavanje Festivala muzejskog teatra i filma na kojem su predstavljene najnovije produkcije iz ovog polja. Kroz bogat program, manifestacije, edukativne sadržaje i međunarodnu saradnju, učvrstila je poziciju muzejske ustanove posvećene očuvanju i popularizaciji umetničkog nasleđa koje baštini, kao i njenoj promociji, čime se kao institucija kulture otvara ka važnoj strateškoj oblasti u razvoju kulturne diplomatije Srbije u Dunavskom regionu.

- Umetnička galerija “Nadežda Petrović”, Čačak

Umetnička galerija "Nadežda Petrović" tokom 2024. godine potvrdila je svoju ulogu jednog od najvažnijih centara savremene vizuelne umetnosti u Srbiji, uspešno realizujući bogat, raznovrstan i produkciono zahtevan program. Poseban doprinos ogleda se u organizaciji 32. Memorijala Nadežde Petrović, razvoju međunarodne saradnje, očuvanju kulturnog nasleđa i kontinuiranom angažmanu u lokalnoj zajednici kroz nove prostore i inovativne pristupe. Programi su realizovani putem delatnosti muzeološke zaštite, izložbenih aktivnosti, izdavačke delatnosti, pedagoškog rada, filmskog i video programa, brojne diskurzivne sadržaje, kao i putem intenzivne saradnje sa institucijama i pojedincima iz Srbije i regiona, uključujući gostovanja i partnerske programe, čime je Galerija ostvarila visok kvalitet u kustoskoj, umetničkoj i edukativnoj delatnosti.

- Galerija SANU / Galerija likovne i muzičke umetnosti Srpske akademije nauka i umetnosti, Beograd

Galerija SANU je tokom 2024. godine apsolutno opravdala svoje vrednosti zagovarane od osnivanja galerije: izvrsnost u otkrivanju, otvorenost u deljenju, saradnja u stvaranju kroz pet brižljivo osmišljenih izložbi organizovanih i realizovanih tako da spadaju u sam vrh muzeoloških i galerijskih poduhvata u glavnom gradu, ali i celoj zemlji u protekloj godini. Ova godina potvrdila je status Galerije SANU kao institucije koja realizuje izložbe sa najvišim standardima muzejske interpretacije i dizajna postavki koje su besplatno ponuđene brojnoj publici – 170.000 posetilca. Važan iskorak za Galeriju SANU je što je od uobičajene međuinstitucionalne saradnje zasnovane na pozajmicama i preuzimanju već priređenih izložbi otišla korak dalje iniciranjem novih istraživanja i sopstvenih produkcija kroz okupljanje autorskih timova iz različitih institucija i nezavisne kulturne scene, kao i izdavaštva čak 5 reprezentativnih publikacija o naučnicima i umetnicima o kojima ovako sveobuhvatne studije do sada nisu postojale.

II MUZEJSKI STRUČNJAK GODINE

Oslanjajući se na Pravilnik o dodeli godišnje Nagrade NK ICOM Srbija, u svom radu, komisija se rukovala i posebnim kriterijumima i prioritetima:

- Broj i kvalitet realizovanih aktivnosti u različitim profesionalnim poljima (izložbe, projekti, stručni i naučni tekstovi, uredništvo različitih publikacija, promotivne aktivnosti)

- Inovativnost u pristupu promišljanja delovanja u odnosu na muzejsku scenu i društveno okruženje
- Razvoj publike i rad sa lokalnim zajednicama (diverzifikacija publike i određivanje ciljnih grupa, razvijanje nove i negovanje „lojalne“ publike)
- Pomaci u odnosu na dosadašnji rad muzejskih stručnjaka
- Razvoj intersektorske saradnje (javni, civilni i privatni sektor) i interesorne saradnje (kultura-prosveta, kultura-turizam, kultura-ekonomija, kultura-zdravstvo, i dr.)
- Doprinos kvalitetnoj i savremeno koncipiranoj realizaciji projekata retrospektivnog karaktera od značaja za kulturnu sredinu i njeno pamćenje
- Jačanje kapaciteta, umrežavanje i profesionalizacija rada organizacija i profesionalaca u kulturi

Za kategoriju Muzejskog stručnjaka godine Komisija je cenila broj i kvalitet realizovanih aktivnosti u različitim profesionalnim poljima (izložbe, projekti, stručni i naučni tekstovi, uredništvo različitih publikacija i promotivne aktivnosti). Predložene su kolegice i kolege koje su realizacijom izložbi i izradom kataloga ili prateće monografije zavidnog kvaliteta postavili nove standarde u muzejskoj delatnosti. Inovativni izbor tema, oslanjanje na muzejske resurse i novi pristup nasleđu ali i nematerijalnoj baštini, kao i stručni i naučni radovi koje su objavili kolegice i kolege opredelilo je Komisiju da za Muzejskog stručnjaka godine budu nominovani:

- Biljana Grković, muzejska savetnica, istoričarka umetnosti, Narodni muzej Kruševac / Umetnička galerija

Biljana Grković je tokom 2024. godine realizovala niz značajnih aktivnosti i saradnji sa različitim umetničkim i kulturnim akterima. Ističe se autorstvo istrajno istražene, dokumentovane i kontekstualizovane istorije Umetničke galerije (1962-2022), kao prve monografije ove galerije, uredništvo zbornika projekta „Prepoznavanje“ (2004-2024), samostalni autorski projekti te realizovane kustoske izložbe po pozivu. Pored insistiranja na visokim profesionalnim standardima i promociji visokih umetničkih vrednosti, veoma je dragocen njen rad koji ima za cilj izgradnju i negovanje lokalnih umetničkih scena. Ono što kao poseban kvalitet izdvaja profesionalna zalaganja Biljane Grković jeste iniciranje značajnih i profilisanih muzejskih i izlagačkih aktivnosti u turbulentnim i čak obeshrabrujućim okolnostima. Time ona svoje angažovanje preporučuje kao uzoran model konstruktivnog delovanja muzejskog stručnjaka i borbe za njegovu autentičnu profesionalnu i društvenu poziciju.

- Senka Latinović, kustoskinja, istoričarka umetnosti, Muzej naivne i marginalne umetnosti

Senka Latinović je ostvarila značajne rezultate u istraživačkom i kustoskom radu. Posebno se ističe njeno angažovanje na sistematizaciji, proučavanju i digitalizaciji zaostavštine Ota Bihalji-Merina u okviru Salona koji nosi njegovo ime. Rezultati rada predstavljeni su kroz izložbu Oto Bihalji-Merin: „Morao sam biti prisutan“, u saradnji sa Miroslavom Karićem iz MSUB. Kroz izložbu „Brutalna nežnost“, Latinović je na inovativan način povezala umetnice iz sveta art bruta i akademske scene, otvarajući pitanja granica i definicija u

umetnosti. Organizovala je i razgovor „Žene u art brutu”, koji je osvetlio položaj žena stvaralaca van glavnih etabliranih narativa i afirmisao savremene kustoske i istraživačke prakse. Izuzetno aktivan kustosko-istraživački rad tokom 2024. godine na različitim poljima muzejskih praksi, posebno u okvirima promocije delatnosti i fondova matične kuće MNIMU, reflektuju njenu profesionalnu posvećenost, interdisciplinarnost i društvenu angažovanost, čime se preporučuje za finalni izbor kandidata za stručnjaka godine.

- Jelena Popović, viša kustoskinja, istoričarka umetnosti, Muzej Primenjene umetnosti, Beograd

Jelena Popović se tokom 2024. godine profesionalno angažovala kako na nacionalnom, tako i na međunarodnom nivou. Bila jedan od komesara i kustosa Bijenala savremene keramike na Korzici (BIBAF 2024), čime je značajno doprinela promociji nacionalne kulturne baštine van granica naše zemlje. Izložbu na Korzici posetilo je više od 22.000 posetilaca i po mišljenju organizatora, izložba „Corso Serbian“ je najuspešnije predstavljanje jedne zemlje do sada. Tokom 2024. godine Jelena Popović je realizovala tri izuzetno značajne izložbe koje predstavljaju vrhunski primer kustoske prakse, istraživačkog rada u oblasti umetničke keramike i savremenih metoda predstavljanja ove specifične umetničke discipline, kako stručnoj javnosti, tako i široj publici. Svaka od ovih izložbi na najbolji način osvetljava rad Jelene Popović kao stručnjaka posvećenog povezivanju i saradnji muzejskih ustanova i institucija kulture, kako u zemlji, tako i u inostranstvu. Značajan deo svog stručnog angažovanja na zaštiti kulturnog nasleđa posvetila je predmetima od stakla koji se čuvaju u Srpskoj fabrici stakla u Paraćinu sa ciljem njihove zaštite i pripreme elaborata na osnovu kojeg mogu biti proglašeni za kulturno dobro.

- Una Popović, viša kustoskinja, istoričarka umetnosti, Muzej savremene umetnosti Beograd

Una Popović je autorka i kustoskinja brojnih izložbi, međunarodnih saradnji i istraživačkih projekata u oblasti moderne i savremene umetnosti. Tokom 2024. godine realizovala je i inicirala je niz međunarodnih projekata međuinstitucionalne saradnje - autorskih i tematskih izložbi, među kojima se izdvajaju retrospektiva Ere Milivojevića, projekat „Javno telo” u Pekingu i učešće u projektu „Aktivitet: 100 godina nadrealizma”. Kroz kritički pristup i interdisciplinarne uvide, kontinuirano razvija kustoske prakse i afirmiše savremenu umetnost na lokalnoj i međunarodnoj sceni. Njen rad obuhvata i teorijsku i edukativnu dimenziju kroz radionice, razgovore i predavanja, uključujući i teme savremenih kustoskih modela. Ističe se doslednim promišljanjem uloge muzeja kao prostora znanja, dijaloga i refleksije u savremenom društvu. Njena inovativnost došla je do izražaja kroz uključivanje savremenih umetnika i reinterpretaciju umezničkih avangardi, čime je ukazala na vitalnost i značaj dijaloga između umetničkog nasleđa i savremenog umetničkog izraza.

- Adam Crnbobrnja, Muzejski savetnik, arheolog, Narodni muzej Srbije, Beograd

Prijava Adama Crnbobrnje svedoči o gotovo renesansnoj angažovanosti i modelu promišljanja struke, prvenstveno iz perspektive arheologije, ali i sveukupnosti baštine. Transformabilnost profesionalnog pristupa – od terenskog arheologa, preko autora izložbi, publikacija (uskostručnih i popularnih), do stručnjaka koji se bavi ugroženim nasleđem Srbije, policijskih veštačenja, gostovanja u popularnim emisijama – čini da kolega

Crnobrnja ne samo “čekira” raznolike oblasti savremenog profesionalnog delovanja, već i da iskaže sveobuhvatnost poziva shvaćenog na veoma savremen i gotovo lucidan način. Ovaj otvoreni pristup i stalna borba za autonomnost stručne pozicije čine kolegu Crnobrnju jedinstvenim muzejskim delatnikom ne samo tokom 2024. godine, već i decenijama unazad.

III PROJEKAT GODINE

Najveći broj prijava – ukupno 39 kandidata – pristigao je za kategoriju Projekat godine.

Sve pristigle prijave svedoče o kvalitetno osmišljenim inicijativama, a prema obimu i načinu realizovanja različitim projektima. Zato je Komisija, po temi i metodu rada slične i uporedive projekte grupisala u pet grupa.

Formirane su grupe: (1) U jednini: O tebi, (2) U množini: O vama, (3) Izvan (naših) sećanja, (4) U fokusu i (5) Spojevi. Ovakvim strukturiranjem projekata su i manji po obimu ali značajni projekti dobili šansu da budu nominovani. Komisija je za svaku od navedenih grupa odabrala po jedan projekat.

Oslanjajući se na Pravilnik o dodeljivanju godišnje Nagrade Nacionalnog komiteta ICOM Srbija, u svom radu, komisija se rukovodila i posebnim kriterijumima i prioritetima:

- Broj i kvalitet realizovanih aktivnosti (izložbe, radionice, govorni programi, prezentacije i drugi prateći programi)
- Inovativnost u pristupu promišljanja delovanja u odnosu na muzejsku scenu i društveno okruženje
- Razvoj publike i rad sa lokalnim zajednicama (određivanje ciljnih grupa, promotivne aktivnosti)
- Pomaci u odnosu na dosadašnji rad ustanove i/ili muzejskog stručnjaka
- Razvoj intersektorske saradnje (javni, civilni i privatni sektor) i interresorne saradnje (kultura-prosveta, kultura-turizam, kultura-ekonomija, kultura-zdravstvo, i dr.)
- Doprinos kvalitetnoj i savremeno koncipiranoj realizaciji projekata retrospektivnog karaktera od značaja za kulturnu sredinu i njeno pamćenje
- Jačanje kapaciteta, umrežavanje i profesionalizacija rada organizacija i profesionalaca u kulturi
- Kvalitet i savremenost postavki izložbi i vizuelnog identiteta projekta

Minuciozno sagledavajući svaki projekat, Komisija je ceneći kvalitet i savremenost postavki izložbi i vizuelni identitet projekta, pored ambicioznijih ostvarenja, uočila i ona, po obimu manja, koja su bazirana na saradnji u okviru lokalne zajednice. Neki projekti, naizgled, usko tematizovani, zapravo su kontekstualizovani u univerzalne priče. Sa žaljenjem što mora da se ograniči samo na pet projekata, Komisija za Projekat godine nominuje:

- *Čuvajte (mi) Jugoslaviju!*, Muzej Jugoslavije, Beograd

Autori: Radovan Cukić, Veselinka Kastratović Ristić, Biljana Crvenković, Aleksandra Momčilović Jovanović

Projekat „Čuvajte (mi) Jugoslaviju!“ predstavlja izuzetno emancipovan kustoski, muzejski i muzeološki postupak, koji se prikazuje u svim njegovim aspektima, od predano sprovedenog istraživanja i inovativne prezentacije nalaza, preko sugestivne postavke izuzetne estetike, do ostvarenih, posebno regionalnih saradnji i razvoja publike. Projekat se takođe izdvaja po osmišljenom i savremenom pristupu, i široj kontekstualizaciji jugoslovenskog monarhističkog nasleđa, te obradi teme vladarskog kulta i sećanja na vladarski lik u javnom prostoru. Značajan je, na izložbi uspostavljen rafiniran ali ekspresivan dijalog između prezentovane dokumentarne, istorijske građe i odabranih umetničkih dela, kao i niz pratećih aktivnosti projekta, kao što su vođenja, predavanja, razgovori i debate, i dr.

- *Pasaž u salonu i druga mesta susreta umetnosti i života*, Muzej naivne i marginalne umetnosti, Beograd

Autori: Milica Ivić, Johanna Marcade-Mot, Sofija Pašalić, Spasa Spasov, Miloš Petrović, Dušan Vučinić, Pleme F20, Aleksandar Popović, Ana Dimitrijević, Aleksandar Denić, Bruno Tolić, Marko Pavlović, Milena Janošević, Andrej Julher, Miloš Tadijin

„Pasaž u salonu i druga mesta susreta umetnosti i života“ je kompleksan međunarodni saradnički projekat realizovan kroz izložbe u Salonu Oto Bihalji Merin i Uličnoj galeriji koji je uključivao neformalne umetničke kolektive Bitlsti i Pleme F20, kustoski i umetnički tim iz AKC Matrijaršija, Fakultet dramskih umetnosti, Muzej naivne i marginalne umetnosti, Uličnu galeriju, Udruženje za podršku osobama sa smetnjama u razvoju „Naša kuća“, kao i umetnike koji rade sa različitim umetničkim medijima. Glavni fokus projekta bio je istraživanje odnosa između marginalne umetnosti, koja nastaje izvan okvira sveta umetnosti - i institucionalnih i vaninstitucionalnih. Uspešno je savladan izazov kako predstaviti umetničke prakse koje ne nastaju projektno i kojima cilj nije izlaganje ni pozicioniranje na umetničkom tržištu posmatranjem umetnosti kao procesa, interakcije između umetnika, prostora i posetilaca. Dodatna vrednost projekta je nehijerarhijsko kustosiranje zajedno sa marginalizovanim umetnicima koji su učestvovali u svim fazama izložbe i donošenju odluka, što je imalo uticaja na sve njegove učesnike i dalo mu transformativnu vrednost. Za kolektiv Pleme F20, samoorganizovano, anonimno udruženje ljudi sa psihijatrijskom dijagnozom šizofrenije bio je važan aspekt podizanja svesti o stigmatizaciji pacijenata i izazova lečenjem medikamentima, dok je za kustose ovo bio važan iskorak iz zone komfora i uobičajenih praksi. Pored doprinosa vidljivosti umetnosti dve grupe umetnika, veliki doprinos projekta jeste otkup radova od strane MNMU, čime su Bitlsti i Pleme F20 postali deo muzejske kolekcije.

- *Čuvam te - nove perspektive u tumačenju antropomorfnih figurina sa lokaliteta Medvednjak kroz praksu Arheologije srca*, Narodni muzej u Smederevskoj Palanci

Autorka: Dragana Đurđević

Izložba „Čuvam te“ predstavlja inovativan i multidisciplinarni pristup arheološkoj interpretaciji, spajajući nauku i empatiju kroz koncept „Arheologije srca“. Kroz multimedijalnu, interaktivnu i emocionalnu postavku, projekat oživljava neolitsku prošlost i približava je savremenom čoveku, posebno deci i mladima. Posebna vrednost izložbe je uvođenje novih metodologija u tumačenje arheoloških nalaza nadmašujući tradicionalne muzejske formate i uvodeći publiku u aktivnu ulogu, podstičući ih time da kroz igru, osećanja i ličnu introspekciju razumeju ulogu zajedništva, rituala i zaštite u drevnim kulturama. Značaj ovog pristupa prezentacije baštine u otvaranju novih mogućnosti u istraživanju nematerijalnih aspekata prošlosti, promociji kulturnog nasleđa kao živog procesa i jačanje veze između lokalne zajednice i njene istorije.

- *Aktivitet: 100 godina nadrealizma*, Muzej savremene umetnosti Beograd, Muzej primenjene umetnosti, Institut za književnost i umetnost, Beograd

Autori: Aleksandra Mirčić, Žaklina Ratković, Una Popović, Jelena Perać, Sanja Bahun, Bojan Jović, Biljana Andonovska, Jovan Bukumira

Projekat „Aktivitet: 100 godina nadrealizma“ nominovan je zbog svoje inovativnosti i sveobuhvatnog pristupa u obeležavanju jubileja nadrealističkog pokreta. Realizovan je kroz međuinstitucionalnu saradnju i uspešno je spojio različite discipline, uključujući umetnost, književnost i psihologiju, čime je omogućeno višeslojno sagledavanje beogradskog nadrealizma. Organizovane su dve izložbe koje su predstavile gotovo celokupno vizuelno nasleđe beogradskih nadrealista, kao i međunarodni naučni skup sa 60 učesnika iz različitih zemalja. Ipak, poseban akcenat stavljamo na uključivanje dece, mladih, osoba sa invaliditetom i mentalnim poteškoćama otvarajući prostor za drugačija tumačenja specifičnih tabua. Interaktivni elementi projekta dodatno su osnažili vezu između publike i umetničkog izraza. Sve ove karakteristike čine projekat primerom savremenog muzejskog i međuinstitucionalnog pristupa koji uspešno kombinuje interdisciplinarnost, inkluzivnost i interaktivnost.

- *Okrug zlatnog lava - 250 godina od osnivanja Velikokikindskog dištrikta*, Narodni muzej Kikinda

Autori: Vladislav Vujin, viši kustos istoričar; Vladimir Dudić, istoričar; Dragan Beleslić, istoričar; Lidija Milašinović, direktor; Katarina Dragin, muzejski edukator; Dragan Kiurski, muzejski pedagog; Miloš Pušara, kustos istoričar

Narodni muzej Kikinda je povodom 250 godina od osnivanja Velikokikindskog dištrikta realizovao izložbu i prateću publikaciju „Okrug zlatnog lava“, obeležavajući važan istorijski trenutak za Kikindu i širi region. Dištrikt, kao jedinstvena autonomna oblast sa većinskim srpskim stanovništvom u okviru Habzburške monarhije, poslužio je kao povod za istraživanje lokalne istorije, razvoja upravljanja, ali i socijalnih tenzija koje su obeležile njegov vek i po postojanja. Izložba je, uprkos oskudnoj muzejskoj građi, postignuta pažljivo osmišljenim minimalističkim i simboličkim postavkama dok je publikacija dopunila vizuelni segment bogatim kontekstom o širim evropskim društveno-političkim promenama tog vremena. Dodatnu vrednost projekta čine edukativni sadržaji – radionice, tematska vođenja i muzejski teatar – koji su izložbu učinili pristupačnom i atraktivnom za

različite ciljne grupe. U stručnom smislu, projekat je značajan jer je prvi put objedinio i prezentovao sve dostupne podatke o Dištriktu, uključujući i kopiju povelje iz Hrvatskog državnog arhiva koja do sada nije bila dostupna javnosti. Ova izložba predstavlja primer uspešnog povezivanja lokalnog identiteta, savremenih kustoskih praksi i kulture sećanja.

U različitim kategorijama realizovani su izuzetni projekti, te bi Komisija želela da, pored nominovanih, posebno pohvali sledeće projekte: „Cuca i Bogdan. Neizrečeno.“, Spomen-zbirke Pavla Beljanskog i Teatra mladih "Mišolovka" zbog izuzetne upotrebe interpretativnih alata zarad stvaranja bliskije i emotivnije veze sa baštinom; "Vodozemci smederevskog kraja" Muzeja u Smederevu, autora Aleksandra Urošević i Gordane Paunović zbog izuzetnog istraživačkog pristupa u očuvanju nematerijalne kulturne baštine; „Od abadžije do čarugdžije - razvoj zanata u Gornjem Milanovcu od osnivanja grada do druge polovine XX veka” Muzeja rudničko-takovskog kraja Gornji Milanovac, autorke Nataše Polomac Petković zbog izuzetno utemeljenog naučnog pristupa radu i inovativnog spoja sa muzejskom delatnošću zarad očuvanja prirodne baštine; „Tvoje telo je umetničko delo. Čuvaj ga“ Narodnog muzeja Srbije i agencije *NextGame* zbog izuzetnog i aktivističkog angažmana u digitalnom prostoru zarad unapređenja zdravlja i svakodnevice; „Upleteni" - MADE IN Platforma za savremene zanate i dizajn“ Nove Iskre Kreativnog Hab-a, autora Ivana Manojlovića, Jelene Popović, Marije Kojić, Maneta Radmanović, Dejanke Cvetković, Marije Đorđević zbog izuzetnog vaninstitucionalnog pristupa u očuvanju baštine i njene integracije u savremene životne tokove; "KUN: umetnik, radnik, borac" Galerije SANU, Muzeja savremene umetnosti Beograd i Muzeja Jugoslavije autorki Miše Blanuše, Vide Knežević i Ane Panić zbog izuzetnog angažmana u ostvarivanju intersektorske saradnje u cilju dinamičnog i aktivističkog tumačenja baštine.

IV PUBLIKACIJA GODINE

U kategoriji Publikacija godine predloženo je 16 publikacija stručnog i naučnog karaktera. Komisija, s jedne strane, uvažava činjenicu da je za muzejsku delatnost važan i potreban rad na stručnim publikacijama u formi kataloga izložbe ili zbirke i da je za to potrebno više godina strpljivog rada. S druge strane, izrazito je važan i novi pristup očuvanju baštine ili preispitivanja metodoloških istraživanja nasleđa.

Oslanjajući se na Pravilnik o dodeli godišnje Nagrade NK ICOM Srbija, u svom radu, komisija se rukovodila i posebnim kriterijumima i prioritetima:

- Stručni ili naučni doprinos publikacije
- Inovativnost u pristupu promišljanja delovanja u odnosu na muzejsku scenu i društveno okruženje
- Pomaci u odnosu na dosadašnji rad autora publikacije
- Doprinos kvalitetnoj i savremeno koncipiranoj realizaciji projekata retrospektivnog karaktera od značaja za kulturnu sredinu i njeno pamćenje
- Jačanje kapaciteta, umrežavanje i profesionalizacija rada organizacija i muzejskih stručnjaka
- Kvalitet i savremenost vizuelnog identiteta publikacije (tehničko uređivanje i doprinos razvoju grafičke kulture)

- Kvalitet promotivnih aktivnosti

Radeći u skladu sa Pravilnikom i ceneći stručni pristup, relevantnost teme i doprinos muzejskoj delatnosti, Komisija je odlučila da nominuje za Publikaciju godine:

- *Pita iz neolita. Kuvar iz mlađeg kamenog doba*, Muzej Vojvodine, Novi Sad

Autori: Ildiko Medović, Aleksandar Medović

Publikacija „Pita iz neolita. Kuvar iz mlađeg kamenog doba“ donosi veoma specifičan uvid u ishranu praistorijskih ljudi, predstavljajući vrste hrane, način njihove obrade i čuvanja, kao i „recepte“, odnosno kombinaciju namirnica, što ima za cilj ukazivanje na značaj trenutka kada su naši preci počeli da uživaju u hrani, a ne tek da se hrane. Ovaj projekat, koji se sastoji i od značajnih pratećih i promotivnih aktivnosti, demonstrira savremen, ne-konzervativan pristup arheologiji, što se jasno očituje u stručnom postupku i evidentnoj ekspertizi autora, i ujedno u pristupačnosti sadržaja širim slojevima publike, čak i ne-publike, odnosno građana koji nisu zainteresovani za arheologiju i praistoriju. Zbog toga je ova publikacija izuzetno dragocena kao suptilno promišljen instrument za razvoj publike, što njen vizuelno skladan grafički identitet i posebno producirane fotografije deciderano potcrtavaju.

- *Srebrnina iz kolekcija Istorijskog muzeja Srbije: Materijalnost i predmeti kao nosioci istorijskog pamćenja*

Autor: Vuk F. Dautović. Izdavač: Istorijski muzej Srbije, Beograd

Retko kada imamo priliku da se istančan naučni pristup transformiše u komunikacijski alat muzeja sledeći metodologiju Biografije predmeta, ali i mnogih drugih zanimljivih pristupa u katalogizaciji kolekcije jednog muzeja. Kombinujući istorijski, istorijskoumetnički, antropološki i s vremena na vreme publicistički stil, autor otvara vrata zbirke koja je na ovom nivou uobičajeno «zanimljiva» samo uskoprofilisanim stručnjacima. Komponujući svaku priču kao esej o predmetu, a potom i grupišući elemente u interesantne i veoma logične celine, autor nas provodi kroz različite aspekte ove zbirke – njenu mišićnu masu, skelet, nervni sistem, krvotok... praveći tako živ organizam, telo koje živi i koje, u krajnjoj liniji, oživljava i sam muzej. Pristup nije inovativan per se, ali primenjen na ovu materiju daje izrazito zanimljiv uvid i istoriju zemlje i drugačije perspektive ka tome zašto nam je baština potrebna.

- *Politički grafiti o Jugoslaviji u doba (post)socijalizma*

Autori: Mitja Velikonja, Marija Đorgović, Simona Ognjanović. Izdavač: Muzej Jugoslavije, Beograd

Publikacija „Politički grafiti o Jugoslaviji u doba (post)socijalizma“ rezultat je istoimenog projekta koji je Muzej Jugoslavije inicirao 2020. godine sa ciljem da se ispita kako se jugoslovensko nasleđe reinterpreтира kroz savremene političke grafite. Posebnu vrednost publikaciji daje inovativni pristup muzealizaciji efemerne građe – grafita – koji su, kao

medij privremenog karaktera, često osuđeni na brisanje i zaborav. Kroz terensko istraživanje sprovedeno u više zemalja bivše Jugoslavije, prikupljen je obiman material koji je studiozno obrađen kroz sedam naučnih tekstova i pet intervjua sa umetnicima i istraživačima koji se bave fenomenom grafita i kolektivnog pamćenja. Zbornik se bavi pitanjima arhiviranja, institucionalizacije i očuvanja grafita, kao i njihovim savremenim diskurzivnim funkcijama u političkom i ideološkom kontekstu regiona i predstavlja značajan doprinos proučavanju savremene vizuelne kulture, muzeologije i (post)jugoslovenskih studija, kao i važan korak ka očuvanju i razumevanju materijalnih tragova političke memorije u javnom prostoru.

- *Teror i stradanje u Beogradu tokom Drugog svetskog rata*

Autor: Rade Ristanović. Izdavač: Muzej žrtava genocida, Beograd

Ovaj dvojezični katalog istoimene izložbe u produkciji Muzeja žrtava genocida ima za cilj da ukaže na obim, intenzitet i oblike stradanja u Beogradu tokom Drugog svetskog rata i rezultat je saradnje dr Radeta Ristanovića, naučnog saradnika Instituta za savremenu istoriju i Muzeja žrtava genocida povodom 80. godišnjice kraja Drugog svetskog rata. Njegov značaj se ogleda u tome što je jedna od novijih retkih publikacija koja predstavlja sintezu kojom autor nastoji da na naučno-popularan način predstavi ovu važnu temu širem auditorijumu i sublimira i analizira jedan čitav istorijski period. Ova publikacija je naučno utemeljena, ali sa druge strane popularno-naučno napisana i vizuelno atraktivna čime može privući širi čitalački krug, što i jeste zadatak muzeja. Dodatna vrednost je što kombinuje faktografske činjenice i citate iz pisama, memoara, dnevnika i drugih memoarskih sećanja žrtava, što čitaocu daje mogućnost da ostvari dodatnu empatiju sa temom. Kroz biografije zločinaca autor je izvršio personalizaciju zločina i na ovaj način sprečio da on ostane apstraktan i skriven iza termina okupator ili kolaboracionista.

- *Identitet umetnice u srpskoj modernoj umetnosti*

Autori: Nataša Crnjanski (ur.). Izdavač: Univerzitet u Novom Sadu, Akademija umetnosti

Tematski zbornik *Identitet umetnice u srpskoj modernoj umetnosti* predstavlja značajan naučni doprinos razumevanju i revalorizaciji ženskog stvaralaštva u okviru moderne i savremene umetnosti. Proistekao iz istoimene naučne konferencije, zbornik obuhvata radove autora i autorki iz zemlje i inostranstva koji se bave ženskim autorstvom, marginalizovanim identitetima i ginocentričnim temama. Autorke/i ispituju položaj umetnica koje nisu lako integrisane u dominantne umetničke tokove, obrađujući njihovo stvaralaštvo u kontekstu jugoslovenskog prostora druge polovine 20. veka, kao i potrebu za revizijom zvanične historiografije i obrazovnih narativa. Sadržaj publikacije obuhvata niz značajnih figura iz oblasti vizuelne umetnosti, muzike, baleta i književnosti, čime proširuje i produbljuje polje istraživanja ženskog identiteta u umetnosti i predstavlja dragocen resurs za buduća istraživanja umetnosti, kulturne istorije i rodni studija.

U Beogradu, 4. maja 2025. godine

Dimitrije Tadić
Predsednik Komisije za dodelu
Nagrade NK ICOM Srbija